

På dessa grunder får Utskottet föreslå, att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t hemställa, det Kongl. Maj:t tacktes förordna:

att den tid, hvarinom de ekonomiska besigtningar, som enligt gällande författningar å ecklesiastika, militära och civila boställen böra förrättas, sättes lika för alla boställen, och bestämmes så rymlig, som med omsorgen om boställenas ordentliga häfd och vidmagthållande möjligen är förenligt, äfvensom att dessa besigtningar inom hvarje slag af boställen ordnas efter en bestämd följd i förhållande till boställenas belägenhet, så att resorna kräfva minsta möjliga väglängd och tidspillan, samt med iakttagande jemväl deraf att inträffande laga syn må, i fråga om bestämmande af tiden för nästföljande ekonomiska besigtning, lika med sådan besigtning anses;

och att i afseende å soldattorp och dermed jemförliga lägenheter, å hvilka för närvarande besigtningar hvar tredje år skola förrättas, de angående syner å båtsmanstorp stadgade, här ofvan upptagna föreskrifter skola vara gällande.

På Utskottets vägnar:

F. G. ISBERG.

N:o 43.

Ank. till Riksd. Kansli d. 19 April 1869, kl. 11 f. m.

Andra Kammarens Tillfälliga Utskotts N:o 6 Utlåtande N:o 10, angående Herr J. Jonassons från Calmar län motion N:o 57, om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om Kongl. Maj:ts medverkan för åstadkommande af en allmän afväpning och en evig fred.

Med anledning af den bekymmersamma ekonomiska ställning, hvari fäderneslandet under de sednare åren råkat, samt det trängande behöfvet att göra besparingar på alla håll, der de utan men för det allmänna kunna låta sig verkställas, har motionären kommit att rikta sin uppmärksamhet på de oerhörda siffror, hvartill, enligt hvad statistiken utvisade, inom vårt och andra länder de till krigsrustningar samt underhåll af arméer och flottor utgående

ende medel årligen bestiga sig, såsom de der i främsta rummet kunde göras till föremål för nedsättningar och besparing. Och i betraktande ej mindre af det i ekonomiskt hänseende förkastliga i sådana improduktiva utgifter, helst i ett land, hvilket, såsom vårt, för tillgodogörandet af sina rika, nu merendels obegagnade naturtillgångar så väl behöfde använda allt tillgängligt kapital, än isynnerhet af det förnuftsstridiga i sjelfva kriget, denna lemning från barbariets tider, som alla folk och alla regeringar synas böra vara lika angelägne att utplåna, föreslår motionären, som anser, att, om något steg i denna riktning skall uttagas, det för intet folk kan vara mera värdigt att räkka en vänlig hand till sina bröder på civilisationens arbetsfält än för det Svenska, som nu i femtiofem år åtnjutit fredens välsignelser,

att Riksdagen ville till Kongl. Maj:t ingå med underdånig skrifvelse, det Kongl. Maj:t täcktes räkka handen åt alla Europas regenter och representationer till allmän afväpning, och att med Sverige besluta en för evigt stående fred.

Vid pröfning af denna motion har Utskottet, som, lika med motionären och sannolikt det stora flertalet inom såväl vårt som andra civiliserade länder, lifligt behjertar såväl det mångfaldiga och fruktansvärda onda, som krigen oundvikligen medföra, som den väpnade fredens svåra och tryckande olägenheter, likväl icke kunnat förbise,

att genomförandet af allmän afväpning och ett stadigt fredstillstånd synas ega synnerligt ringa utsigter under närvarande tidpunkt, då de magter, som i fråga härom måste anses bestämmande, just egna sina yttersta bemödanden åt krigsväsendets utbildning och förstärkande, och till följd deraf det rådande fredslugnet snarare torde kunna betraktas såsom en tillfällig vapenhvila än såsom frukten af en uppriktig, öfver all lystnad och lidelse upphöjd fredspolitik;

att de ännu sväfvande frågor, som framkallat detta tillstånd, i ringa eller alldeles ingen mån beröra Sveriges intressen, och att derföre en inblandning från Sveriges sida i fråga om sättet för deras lösning sannolikt skulle komma att tillbakavisas såsom obefogad;

och att i allt fall den politiska betydighet, som Sverige för närvarande eger, föga egnar sig att ingifva några förhoppningar, att dess råd skulle lyckas göra sig hörda i en angelägenhet, hvilken fruktlöst gjorts till föremål för framställningar och bearbetningar från vida inflytelserikare magter; och finner Utskottet i anledning häraf icke skäl att tillstyrka bifall till Herr J. Jonassons motion,

hvilken alltså torde böra förfalla.

På Utskottets vägnar:

F. G. ISBERG.

Emot detta beslut anmälde Herr *J. Jonasson* följande reservation:

“Då jag emot Utskottets beslut anmält min reservation anhåller jag få anföra följande:

Det var naturligt, att den hänsynslösa eröfringslystnad, som ledde en stor nations politik vid början af detta århundrade, skulle mana alla folk, som höllo sin sjelfständighet kär, till de yttersta ansträngningar för att försvara sitt oberoende.

Så trädde folkens massor under vapen och eröfringspolitiken sjönk tillbaka inom sina bräddar. Men den nya försvarsmagten organiserades till anfällsmagt, och så stå Europas stater gentemot hvarandra med härmassor, sammansatta af nationernas manbaraste elementer, utrustade med den allt mera dyrbara krigsmateriel, som blifvit punkten af det mekaniska snillets uppfinningsförmåga. Så har vår verldsdel inträdt i detta tillstånd af den s. k. “beväpnade freden,” som utsuger folkens must och merg, i det ej blott den öfvervägande delen af deras statsinkomster uppslukas af militärutgifterna, utan derjemte en väsendtlig del af deras ungdoms- och mannakraft förtäres onyttigt i kasernen och på exercisfältet, hindrande familjelifvets normala danning och utveckling samt brytande dess heligaste band.

När man, såsom förklaring till detta onaturliga tillstånd, talar om landets försvar, och när man för dess bibehållande ockrar på fosterlandskärlekens heliga känsla, så ligger i detta tal en god del falsk förevändning och en god del skrymteri. Den *verkliga* grunden — det kan och bör ej fördöljas — ligger uti magtlystnad och flärd hos de styrande samt uti det förherrskande inflytandet af den nya magt, som under tiden uppstått, hvilken blifvit kallad: militarism. Europas furstar uppfostras allt fortfarande i traditioner från de tider, då kriget var det ädla yrket, och betrakta sig ännu såsom företrädesvis krigshöfdingar eller härhöfvidsmän. Men de omgifvas nu icke längre af en utvald, frivillig krigarskara eller uppbådade feodalriddare, för att med dem utföra sina bragder, utan af ofantliga härmassor, bildade och sammanhållna med tvång. Nödvändigheten af att leda dessa krafter och bringa dem till en mekanisk lydning har framkallat just detta militarismens system, hvarför furstemagten ställt sig i spetsen.

Man har beräknat de bidrag, hvarmed Europas folk uppehålla detta olycksdiga system, till 3½ milliarder francs årligen, de uppoffringar oberäknade, hvilka ligga uti förlusten af många millioner dagsverken, som undandragas näringslifvet och hvilka förstöras onyttigt, i stället för att verka för samhällenas förkofran i andligt och ekonomiskt hänseende. Och denna beräkning lär ej vara öfverdrifven. Endast de *synliga* utgifterna för det s. k. försvarsväsendet till lands och vatten visa sig uti Almanach de Gotha för innevarande år i jemnade tal sålunda:

Baijern	15,000,000	gulden.
Belgien	37,000,000	francs.
Danmark	6,700,000	Rbd.
Frankrike	556,000,000	francs*).
Storbritanien	28,500,000	£.
Italien	179,000,000	francs.
Holland	25,000,000	gulden.
Nordtyskland	76,000,000	Thaler.
Österrike	106,000,000	fl.
Ryssland	148,000,000	Rubel.
Sverige	13,000,000	R:dr**).
Spanien	49,000,000	escudos (1 es. = 2 fr. 70 c.).
Turkiet	1,000,000	Beutel (1 b. = 112½ frcs).
Württemberg	4,500,000	flor. o. s. v.

I dessa ofantliga statsutgifter inberäknas icke de, som drabba en mängd mindre stater, icke heller de räntor, som utgå för de hopade massorna af statsskulder, som väsendtligen uppstått till följd af de militära utgifterna. Icke heller ingå häri de många millioner, som utgå för militärpensioner, m. m. Och likväl kunna alla dessa direkta utgifter anses ringa i jmförelse med den förlust, som ligger deri att millioner män af den kraftigaste befolkningen beröfvas en nyttig användning af sin verksamhet.

Denna ställning är samhällsförstörande och onaturlig. Det är då icke att undra öfver, det Europas flesta länder lida af ett större eller mindre ekonomiskt betryck, som isynnerhet drabbar folkens djupaste lager, der nöden föder den samhällskrafta, som synes breda allt mer omkring sig, hvilken man kallar pauperism. Man behöfver ej söka efter tillfälliga anledningar till detta onda, när man har dess hufvudsakliga grund liggande så nära under ögonen. Man drager icke ostraffadt de kraftigaste näringssafterna utur ett träd, utan att gifva det ny näring tillbaka. Följden deraf måste blifva vissnade grenar, sårnader m. fl. yttre tecken af den aftynande lifskraften.

Inom Europas folk hafva också ögonen småningom börjat öppnas för detta samhällslidande. Och redan börja röster ljuda, hvilka ropa: "Vi vilja ej döda våra bröder! Vi vilja räcka dem handen till frid och samarbete på odlingens bana. Bort med krigen! Bort med förstörelseredskapen! Bort med militarismen!" I den mån lidandets omfång växer, skola dessa röster blifva alltmera högljudda, och de skola ej kunna undgå att göra sig hörda äfven vid de styrandes rådsbord.

*) Utom den speciela budgeten af ett par tre hundra millioner.

***) Summan uppgår i sjelfva verket till öfver 20 millioner R:dr R:mt.

Då jag vågat föreslå, att Sveriges Regering skulle taga initiativet till en framställning om allmän afväpning, ligger deri utan tvifvel en hög tanke om Svenska folket och dess Regering. Måhända har jag öfverskattat bådast inflytande på de Europeiska staternas rådslag, men likväl bör detta icke heller alltför mycket underskattas. Det är en nation såsom den Svenska, hvilken förvärfvat ett historiskt namn genom sina krigiska bragder, fullt värdigt, att nu göra sig till bärare af fredens idé; och visst är, att ett sådant handlings-sätt från vår sida skulle hos många folk, om också icke hos deras regeringar, möta varma sympatier. Det sanna och ädla har det företräde, att det gör sig gällande äfven med i yttre hänseende svaga målsmän. Men när ett helt folk gör sig till dess målsman, så är detta folk icke längre svagt; det höjer sig fastmer till en storhet, som är både högre och mächtigare än hvarje annan.

En nation, sådan som vår, den der kan och vill inom egna landamärens betrygga sitt oberoende, kan icke misstänkas för att vilja nedlägga vapnen af feighet eller svaghet. Men hon förklarar, genom en öppet uttalad fredspolitik, att hon icke vill angripa någon annan, och förvärfvar sig sålunda en rättighet att vara neutral vid möjligen uppkommande brytningar, hvilken under andra förhållanden torde blifva svår att häfda.

Det är en sådan förklaring jag velat åstadkomma från Riksdagens sida, och jag tvekar derföre ej att tillstyrka:

det Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:ts Regering ville hos Europas och Nord-Amerikas Förenta Staters regeringar tillkännagifva Svenska nationens önskan, att en fredskongress måtte komma till stånd, å hvilken öfverenskommelse kunde träffas om minskning i de stående arméerna för lättande af de bördor, hvarunder folken nu digna till följd af de hotande härmassorna.“